

HRVATSKI glasnik

Godina XVII, broj 16

19. travnja 2007.

cijena 100 Ft

Novi kotrīgi petroviske farske općine

Komentar

Ničija zemlja

Napada nas nagla i pogibelna promjena klime, globalno svrućanje, i znamda ne velu zama da človik je ta koji najveći kvar načinja ovomu svitu. Nuagi nisu u štan poštovati prirodu niti blago, a tako vjerujem, ni druge ljude. Na nedavnoj konferenciji u Kerestešu smo mogli čuti kako je nek bogata ova naša krajina, Pinčena dolina, u koj se polafku usmirimo prema parku prirode, no k tomu će biti potriban i drugačiji pristup, kot i pravoda drugo premišljanje samih selčanov. Na ovom području, kako smo to čuli od stručnjakov, je oko 105 značajnih mjest za arheološka istraživanja, imamo bezbroj muzejov, arhitekturne znamenitosti, sakralne spomenike polag cest i neophodno bi bilo sačuvati klite, pivnice u četarskoj, keresteškoj Gorici u originalnoj formi. A ne nek to, nek i Pinčenu dolinu na ku bi bolje, nepopustljivo bi morali paziti, čuvati. Ovde je nedavno otkrivena i takova kitica za ku su jur mislili da je nestala iz cijeloga orsaga. Zvana toga, ovo područje raspolaze sa 20 mjest ka su zaštićena od Europske unije jer na nji nalazi 50-60 biljkov pod obrambom ter je ovde registrirano i 120 fele ptic. Je koga to ni najmanje ne interesira, a je i takovih ki nek s rukom mahnu na ovo i vlašću neurednost odnesu i prik praga. Ni tribi ni pri nas u susjedstvo projeti, zapravo ovakovo što tamo, ne bi ni našli. U petrovskom hataru na Traćini, na sinokoša uz granicu, pod vrtli i na selski sinokoša se najdu zanimljive stvari ke pak nisu tamo valua. Betonske konstrukcije, cigle, zidne pločice, crknuti zeci, kokoš, nigda-nigda i cucki. Do pasa, obar glave zna narasti trava, a odgovorni kažu, čuda stoji nabrusiti kosu. Pred par ljet su regulirali potočić i sadili cijeli red mladih stabalj direktno uz Pinku. Projdući tajedan na jednom lipom djelu našli smo samo nedovršeno vandalno djelo, slomljene kite, u velikom krugu sve istrzano drivo, onde pozabljenje torbe i sve pohitano u vodu Pinke. Ov čin su napravila dica ka se u okviru školskoga obaveznoga predmeta uču za zaštitu okoliša, ali izgleda čuda što iz leckov zapametiiti nisu mogla. Kad sam je zapitala što su im učinile te „žrtve“, lagali su mi u oči i rekli da oni to nisu napravili ... Treći dan poslije toga ispitivanja, zato je najprdošlo da su to učinili ti isti ki su mi tako lipo zatajali sve, rekši što to mene ide, i zašto je potribno takov veliki krabaj napraviti oko toga da su sad umjetno smješćene dvi velike školjaste praznine na obali Pinke! I zaistinu, zašto se burkati oko takove „malenkosti“, kad doma starina nisu u moći svojoj dici naučiti, objasniti da ono što nij njevo, neka ne diraju, ne kinjaju, ne hitaju, ne pokvaru, a gor ne zniču ili srušu. To se pak odnosi i na ničiju zemlju polag Pinke, ka je ovako, pravoda slobodno izložena svakoj krivoj, pogrišnoj ruki ter sa svakim neodgovornim rizanjem, zadanom ranom nek diblje zajde u prirodno propadanje.

-Tih-

„Glasnikov tjedan“

Podravina je potkraj tjedna bila okupana u suncu i hrvatskom folkloru na ulicama Lukovišća, Starina i Sopja u Hrvatskoj. Želite li pogledati dio tog ugođaja u slikama, posjetite internetsku stranicu KUD Tanac (www.tanac.hu). Iznijeli su Hrvati u Lukovišću i Starinu svoje pokrovce i starine na ograde, i one stare preko stotinjak godina kako bi dočekali veliku folklornu povorku, ples na ulicama te prelazak Drave brodom i posjet Sopju. Granice su sve labavije, to nam je donijela ideja i stvarnost Europske unije, razmišlja se i o novim prijelazima na Dravi već desetljećima, možda će uskoro i ti snovi biti ostvareni. Dravsko proljeće posjetilo nas je sve skupa na naše tih i mame Hrvate u Podravini. Baš ovih dana bila sam u razgovoru s jednim od njih; danas ne stanuje u Podravini, ali kada ide doma k majci, već kod Foka osjeća miris hrvatske Podravine.

Nije bio baš optimističan u našem razgovoru taj četrdesetogodišnjak koji je bio među jedanaest onih ili, kako on kaže, baš jedanaesti koji je u Domu omladine u Pečuhu stavio svoj potpis potreban za utemeljenje Saveza Hrvata u Mađarskoj. Mnogi tada to nisu bili spremni učiniti. Tko danas čuva hrvatstvo u Podravini, tko su entuzijasti i zanesenjaci, pedagozi u našim školama, obični ljudi poput Pave Gadanjija koji iznad svega vole do posljednjega daha ono što je njihovo („rvacko“), pjesmu, nošnju, gajde i jezik.

Možda će baš mogućnosti uspostavljanja prekograničnih veza dovesti do usporavanja tijekom odnarođivanja, asimilacije.

I gradišćanski Hrvati se pozivaju na Europsku uniju, jedinstveni gradišćanskohrvatski prostor koji bi među gospodarskim prednostima trebao donijeti i pozitivne rezultate na polju kulture, jezika i očuvanja hrvatskih posebnosti. Na žalost često mi je dojam u Interreg projektima da se oni iscrpljuju u nekoj prigodnoj izložbi fotografija, ili se možda ja ipak varam. U tim izložbama fotografija zaboravljaju se pripadnici manjina i s jedne i s druge strane granice, oni više služe kao jedan od povoda natječaja iz kojega su rijetko izostavljeni kao šaroliko i neprocjenjivo blago. Kako u svemu tome pronaći vlastiti interes, kako naučiti pisati europske natječaje, ovih dana i jedna službenica Ureda HDS-a pohađa tečaj u Zalskoj županiji.

Naša su sela uz granicu, granicu s matičnom domovinom. U tijeku svoga preživljavanja, napredovanja i traženja najboljih mogućih pravaca razvoja granicu koja ih je toliko puta odvajala od jezika, kulture, susjeda i prijatelja trebaju promatrati kao crtu ne razdvajanja, nego spajanja u svekolikim pojavnostima života pa i u onima koji će pokušati usporiti nadiruću asimilaciju, s projektima kojima ćemo uspjeti za još nekoliko stoljeća sačuvati hrvatsku posebnost s mađarske strane granice.

Branka Pavić Blažetin

„PARK PRIRODE“ NA PINKI?

Aktualno

Konferencija „Park prirode polag Pinke“

Parlamentarni zastupnik iz Austrije
Franz Glaser prilikom predavanja

Čudami su se
odazvali pozivu

Na Veliki petak u Kerestešu (Vaskeresztes) održana je konferencija pod nazivom „Park prirode polag Pinke“. Ov skup je inicirala Mikroregija Dolnje Pinke, u ku pripada 14 naseljev od Kemenestárodfé sve do Narde. Tema je bila jasna na cjelodnevnom programu, kako je rekao predsjednik spomenute zajednice Mikloš Kohut, cilj konferencije je zapravo da se informira kakove negativnosti i pozitivnosti ima ovo, u minuli 40 ljeti zaprto, netaknuto područje, kakov jerb smo naslijedili i kako se more današnji čovik ovim bogatstvom baratati ter u harmoniji skupa živiti s njim. U dopodnevni referenti smo čuli jur o deset ljet dugo uspješno funkcionirajućem Parku prirode Irottkő oko Kisege, a prik granic su došli i predstavnici Weinidylyle Naturparka da bi na svojoj peldi predstavili konkretne forme turizma, razvijanje toga kraja i čuvanje okoliša. Franz Glaser, parlamentarni zastupnik južnoga Gradišća u Austriji, je odgovorio i na aktualno-politička pitanja što naliže branjenja okolice. Na primjer da već ljeta dugo austrijska firma truje rijeku Rabu ili da blizu Monoštra (Szentgotthárd) suprot protestiranja stanovništva namjeravaju sazidati objekt za gorenje smetlje. Naravno, došlo je i do najpogibelnije točke ovoga kraja, kako razmišljavaju u susjedstvu o mogućnosti rudokopa u ovoj pograničnoj zoni. Iako je dobio poziv i mogućnost za nastup na ovoj konferenciji i ministar branjenja okoliša u Ugarskoj dr. Miklós Persányi, u zadnjem trenutku je otpovidao dolazak u Keresteš. Otpodne su stala na raspolaganje čuda već zanimljivija predavanja, pokidob su se ova jur podrobnije bavila našim krajem, arhitekturom, životinjama, biljkama u Pinčenoj dolini. Gábor Ilon, arheolog iz Želježnožupanijskih muzejov i dr. Šandor Horvat, etnograf i direktor Želježnožupanijskih muzejov, su nam otkrili neprocjenljive vridnosti. Med pozvanimi gosti su bili poglavari dotičnih sel, političari, zastupnici različitih civilnih društav, seoski aktivisti, med njimi i Kristina Glavanić, zamjenica načelnika u Nardi. Kako je ona

rekla, *lipo je ovo sve čuti, no da li će se ov cilj ostvariti ili da li će ov naturpark imati toliko moći da nas brani protiv lignita, to još zasad ne znamo. Ako pogledamo naslov predavanja, vidimo bogatstvo ovoga područja i bila bi velika šteta ili grih da se ovde kopa lignit. Ufam se da će ova konferencija biti na korist nam i svim onim ki su danas simo došli, i da će ovo sve skupa biti dobar paket protiv kopanja lignita iako su naši ljudi spremni za daljnji protest s Austrijanci skupa, a u prvom redu s Čembanci.*

Po riči hižnoga para Tereske i Jožefa Nadja iz Petrovoga Sela, i zato im nij žao da su došli na konferenciju kad ljudi moraju biti informirani ako ide za vlašće selo. Ideju za napravljenje parka prirode smatraju zvanrednom, ali malo zakašnjelom iako, kako sami velu, k tomu bi ovo područje sve imalo. Kerestešku konferenciju su nakinčile i prekrasne fotografije Gorice Vas ter Pinke, a priredjena je unutar Interreg III/A projekta s potporom Europske unije.

-Tiho-

Na fotoizložbi smo se mogli začuditi
i Pinčenoj lipoti

BUDIMPEŠTA – Sukladno Odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Skupštine Hrvatske državne samouprave, predsjednik Skupštine Mišo Hepp sazvaov je sjednicu Skupštine koja će biti održana **21. travnja 2006. godine s početkom u 10 sati u Uredu Hrvatske državne samouprave**. Za sastanak je predložio sljedeći dnevni red: Struktura Hrvatske državne samouprave za ciklus od 2006. do 2010. godine, i prijedlog izmjena i dopuna Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave (referent: Mišo Hepp, predsjednik), Izbor odbora i članova, Donošenje odluke u svezi s primanjima zamjenika predsjednika, Prijedlog Plana rada Hrvatske državne samouprave za 2007. godinu (referent: Mišo Hepp, predsjednik), Prihvaćanje modifikacije Proračuna Hrvatske državne samouprave za 2007. godinu (referent: Šandor Petković, predsjednik Odbora za financijska pitanja i nadzor), Donošenje odluke o članu kuratorija Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine (referent: Mišo Hepp, predsjednik), Ostala pitanja: Donošenje odluke o raspisivanju natječaja Hrvatske državne samouprave za sufinanciranje djelatnosti mjesnih hrvatskih samouprava, mjesnih hrvatskih ustanova i mjesnih hrvatskih udruuga, Poništavanje odluke Skupštine br. 53/3/2006 i 54/3/2006. Sjednica je sazvana s posebnom napomenom kako će kod personalnih pitanja sjednica biti zatvorena za javnost.

BUDIMPEŠTA – Međunarodni sajam knjiga održan je od 12. do 15. travnja u budimpeštanskome Kongresnom središtu. U organizaciji Knjižnice za strane jezike i ove su se godine, već 13. put, predstavila i narodnosna izdanja pod naslovom «Narodnosti u Mađarskoj», i to na štandu 319. na drugom katu. Na sajmu knjiga održani su i razni programi pripadnika 13 nacionalnih manjina koje žive u Mađarskoj.

USKRSNI SEMINAR – U južnoj Francuskoj 10. je travnja počeo, a 13. travnja završio tradicionalni Uskrсни seminar mladih europskih narodnosnih grupa. Priredba se organizira radi upoznavanja raznolikosti, ljudskih i manjinskih prava i snošljivosti. Na seminaru je sudjelovalo i sedam mladih Hrvata iz Austrije i Mađarske, i to dvoje njih iz Hrvatskog akademskog kluba te petero njih iz Društva gradišćansko-hrvatske mladine u Ugarskoj.

BATA – U nedjelju, 15. travnja, u Bati je priređen Dan manjina. Svoj su program prikazali pripadnici Grka, Srba i Hrvata. Hrvatsku zajednicu ovaj put je zastupao ansambl Luč iz Budimpešte. Domaćin i pokrovitelj priredbe bili su gradonačelnik grada Bate Mihály Vezér i tamošnje manjinske samouprave.

UMOK – Tamburaški orkestar „Kajkavci“ iz gradišćanskog sela Umoka izdao je svoj novi nosač zvuka pod naslovom „Mi smo kajkavci“. To je njihov treći CD koji sadrži 19 hrvatskih pjesama od kojih su dvije vlastite skladbe. Kako najavljuje voditelj orkestra Ivan Salmer, to izdanje bit će predstavljeno tijekom svibnja ove godine.

SIGET – U organizaciji Hrvatskoga društva političkih zatvorenika, u Sigetu (Szigetvár) uz Dan političkih uznika 29. travnja priređuje se svečanost kojoj će sudjelovati i članovi spomenutoga društva. Razgledat će se sigetska tvrđava i muzej te sudjelovati svečanostima u gradu. Biti će toga dana održana i sveta misa na hrvatskom jeziku koju će služiti fra Vjeko Božo Jarek, a mađarsku i hrvatsku himnu izvest će Ženski pjevački zbor Augusta Šenoa. Povijesni osvrt na događanja u Sigetu dat će Anđelko Mijatović, a čitat će se i pismo Petra Zrinskoga upućeno supruzi Katarini. Svečanostima će sudjelovati i konzul gerant Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj, te sigetski gradonačelnik József Paizs.

BUDIMPEŠTA – Hrvatska samouprava u Ferencvárosu organizirala je hrvatsku večer pod nazivom Blagdan sunovrata koja se održala 14. travnja 2007. Program večeri obilježili su otvaranje izložbe „Stoljetna prošlost bačkih Hrvata u slikama“, nastup folklorne skupine Tamburica, te tijekom večeri kušanje bureka i baranjskog vina. Goste na balu zabavljao je orkestar Orašje.

KOLO SLAVUJ – Folklorni ansambl gradišćanskih Hrvata iz Austrije „Kolo Slavuj“ 13. travnja započeo je svoju trodnevnu turneju u Mađarskoj. Prvi nastup bio je u Pečuhu u Hrvatskoj gimnaziji i osnovnoj školi Miroslava Krlježe, potom u Mohaču te u Gari.

Sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj

Neposredno prije uskrasnih blagdana, 3. travnja, u budimpeštanskome sjedištu HDS-a, za 10 sati sazvana je sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj, na kojoj – osim predsjednika Baranjske regije, zbog kuratorskih zauzetosti Miše Heppa – sudjelovalo je svih šest članova, dakle kvorum je osiguran.

U nazočnosti predsjednika Zemaljskog odbora Martina Išpanovića, predsjednika Nadzornog odbora SHM-a Mije Štandovara i ravnatelja Croatice Čabe Horvatha, Predsjedništvo je pozdravio predsjedatelj, predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac.

Nakon iznošenja dnevnoga reda (koji je i pismeno dostavljen članovima Predsjedništva) sa sadržajem: Izvješće o radu SHM-a u 2006. godini; Odredbe Glavnogradskeg odvjetništva; Nacrt radnoga plana SHM-a za 2007. godinu, i Razno, izvanredno je prihvaćena pismena dopuna ravnatelja Croatice u svezi s otkazivanjem mandata u Skupštini HDS-a, s prijedlogom da se mandat povjeri zastupnici iz Željezne županije, Eriki Horvat Pauković, ravnateljici petrovoselske osnovne škole.

Prelazeći na raspravu o prvoj točki dnevnoga reda, predsjednik Joso Ostrogonac, za dopunu izvješća, zatražio je dostavu pismenih regijskih izvješća. Zatim, na temelju prihvaćenih kongresnih smjernica u svezi s pripremama i provedbom zemaljskih hrvatskih manjinskih izbora odnosno kandidata koji su krenuli na Savezovoj listi, sažeo je rezultate dobivenih mandata prema kojima je od ukupno 574 zemaljskih – za hrvatske zastupnike na listi SHM-a – uspješno izabrano njih 442. Zahvaljujući tim rezultatima, danas Hrvati u Mađarskoj imaju ukupno 115

svojih samouprava, više nego do sada. Sve u svemu, hrvatski manjinski izbori protekli su u zakonitim i demokratskim okvirima. Njima su se Hrvati odazvali u velikom broju. Ne samo da su se registrirali nego su bili djelatni sudionici tijekom davanja svojih glasova za hrvatske kandidate. Martin Išpanović smatra da takav pristup otklanja bilo kakav «etno-biznis», stoga se ne trebamo stidjeti, nego ponositi našom zajednicom u Mađarskoj. Uvjeren je da će suradnja SHM-a i HDS-a i nadalje biti korisna objema našim krovnim organizacijama. Naime, isti ljudi zastupaju iste interese, stoga ne isključuje da HDS i materijalno podupire SHM.

Predsjedatelj je izvijestio Predsjedništvo o trenutačnoj službenoj korespondenciji SHM-a i Upravno-pravnog odjela Glavnogradskeg tužilaštva glede idućeg eventualnog kongresa SHM-a, odnosno modificiranja Statuta u svezi s osiguranjem i uplatom članarine naše civilne organizacije. Budući da naša civilna udruga raspolaže posebnim društvenim specifičnostima, Predsjedništvo je predložilo da predsjednik SHM-a u odgovoru spomenutom tužilaštvu naznači da je «upozorenje» u pogledu uvođenja članarine prihvaćeno i da će se poduzeti potrebne mjere.

U svezi nacrtu plana rada SHM-a za 2007. godinu članstvo se suglasilo da se nakon konačnog određivanja financijskih sredstava sazove Zemaljski odbor SHM-a. Među prioritetnim zadacima je i nadalje suorganiziranje Hrvatskog dana, koji će se ove godine održati u Budimpešti. Predviđa se i poseban saziv manjinskih civilnih organizacija – rekao je na kraju sjednice predsjednik Joso Ostrogonac.

M. Dekić

KUD „Mohač“ izvanredno društvo

Jedan od naših najistaknutijih i najuspješnijih amaterskih folklornih ansambala KUD „Mohač“ domalo 35 godina njeguje folklor užeg i šireg zavičaja, među ostalima posebno običaje, plesove i pjesme šokačkih Hrvata. Okuplja više naraštaja, od djece razne dobi do starijih. Kako nas je obavijestio njegov voditelj *Stipan Filaković*, sa starijom skupinom, obnovljenom prije četiri godine (2003.) povodom 30. obljetnice Društva, lani osmog listopada dospjeli su u završnicu kvalifikacija održanu 25. siječnja ove godine u budimpeštanskom kazalištu „Thalia“. Kvalifikacije se održavaju u tri kategorije: dječja, odrasla i izvorna skupina. Na susretu *Antologija mađarskoga narodnog plesa* sudjelovalo je šest izvornih društava, među njima, kao jedino hrvatsko društvo, i KUD „Mohač“ koji je s koreografijom Veseo i

tužan Semartin dobio stručnu ocjenu i naslov izvanrednoga društva.

Kako nam reče Stipan Filaković, i ove ih godine očekuje niz nastupa i gostovanja, a u okviru Hrvatskog dana u Mohaču imat će zajednički program s mohačkim KUD-om „Zora“.

S. B.

Usklađivanje godišnjih programa budimpeštanskih hrvatskih samouprava

U ponedjeljak, 26. ožujka, na poticaj i u organizaciji novoosnovane Hrvatske samouprave grada Budimpešte, u nazočnosti 17 naših glavnogradske okružnih samouprava, održana je sjednica radi usklađivanja predstojećih godišnjih programa. Nazočne je pozdravila novoizabrana predsjednica HSB-a Anica Petreš-Németh.

Nakon zahvalnih riječi upućenih svima koji su se odazvali manjinskim izborima i time pridonijeli formiranju HDS-a odnosno HSB-a, predsjedateljica je istakla da će glavnogradska samouprava i dalje nastojati okupljati Hrvate u Budimpešti, održavati veze s državnom te mjesnim samoupravama i matičnom Hrvatskom. Vjeruje da će važniji kulturno-prosvjetni programi putem web-stranice biti dostupniji i korisni.

O sastavu HSB-a smo saznali da je za dopredsjednicu izabrana predsjednica V. okruga Marija Lukač, za predsjednika Odbora za kulturu zamjenik predsjednice XII. okruga Stipan Đurić. Članovi Odbora jesu: predsjednik II. okruga Stipan Vujić, predsjednik XVIII. okruga Ivica Mareljin i predsjednica XXII. okruga Gizela Bukić. Predsjednicom Odbora za financije postala je predsjednica VII. okruga Katica Benčik, a članovi su: predsjednik IX. okruga Stipan Kovačev i zastupnica X. okruga Eva Išpanović.

Zahvalivši na pozivu i čestitajući izabranim zastupnicima, veleposlanik Ivan Bandić ponudio je posredovanje pri usuglašavanju programa Glavnoga konzulata i Veleposlanstva te moralnu i materijalnu potporu matične domovine. Govoreći o mogućnostima okupljanja Hrvata diljem Mađarske, gđa Petreš ukazala je na složenije stanje u Budimpešti gdje naši žive raštrkano po okruzima. No, svaka lijepa riječ i pomoć sa strane naših Hrvata ili matične domovine uvijek je dobrodošla jer pomaže u očuvanju naše samobitnosti i priznavanju uložena zalaganja.

Radi usuglašavanja naših priredaba izneseni su mnogi prijedlozi.

Predsjednica Petreš naglasila je da će glavnogradska samouprava i ubuduće podupirati misu na hrvatskom jeziku koja se mjesečno jedanput govori u crkvi sv. Mihajla, te održavanje ondje raznih koncerata. Istovremeno je najavila misu zadušnica (1. travnja) u spomen prije dvije godine preminulog istaknutog kulturno-prosvjetnog djelatnika dr. Marina Mandića, i koncert gostiju iz okolice Zagreba. U organizaciji XI. okruga, 24. travnja u crkvi sv. Emerika misu na hrvatskom jeziku služiti će župnik iz Trogira. Za 18. travnja u okviru HOŠIG-a predviđeno je predavanje ravnatelja požeške gimnazije o hrvatskim umjetnicima. Planira se već tradicionalni Mali nogometni turnir na Majdanu (Kőbánya) i Kulturna večer u Citadeli, 2. lipnja. Od 4. do 11. kolovoza hrvatski zastupnici boravit će u Trogiru, a 7. rujna bit će susret s književnicima. Za najmlađe, 2. prosinca, priredit će se proslava sv. Nikole. Zajednička reprezentativna hrvatska balska zabava planira se za 29. siječnja 2008. godine. Na prijedlog predsjednika naše samouprave X. okruga Mate Filipovića, minutom šutnje odana je počast preminulomu bivšem zamjeniku samouprave, prof. Stipanu Pančiću. Istodobno je predloženo da se spomenuti nogometni turnir – uz

godišnji prijelazni pehar – nazove imenom Stipana Pančića, što je jednoglasno prihvaćeno.

Predsjednik XVI. okruga Antun Kričković naveo je niz planiranih nastupa Hrvatskoga plesnog umjetničkog ansambla „Luč“ i školskog KUD-a „Tamburica“: Dan manjina u Százhalombatti, dvosatni program u kazalištu budimskog Vigadóa, Pozdrav proljeću u kazalištu Erzsébet-ligeta, Večer koreografa, suvremenika u Palači umjetnosti, Plesna paleta u Operi, Folklor i suvremenost na slobodnoj pozornici na pečuškim Tekijama, gostovanje u Novom Vinodolskom i njegovoj okolici te Božićni koncert u XVI. okrugu.

Predsjednik II. okruga Stipana Vujića istaknuo je gajeње uspomene na znanstvenika i književnika Matiju Petra Katančića, organiziranje zajedničkih simpozija, putem natječaja osiguranje stipendije za gimnazijalce, te utemeljenje Udruge hrvatske mladeži u Budimpešti.

Predsjednik XV. okruga Stjepan Kuzma iznio je važnost zbratimljenja i uzajamnog surađivanja na kulturnom i sportskom polju s Donjim Kraljevcem u Hrvatskoj i zalskim Sumartonom. Nadalje žele prirediti „Ivanje“, zajedničko obilježavanje „Martinja“ te uz balsku zabavu proslavu sv. Nikole i božićnih blagdana.

U planovima XIII. okružne samouprave predsjednik Ladislav Romac je istaknuo već ustaljeni Nogometni kup koji će se planirati tako da se vremenski ne podudara sa spomenutim Malim nogometnim turnirom, kojega i organizacijski žele pomagati. Uz kulturni program predviđena je i posebna gastronomska večer gostiju iz Hrvatske, te predstavljanje hrvatske folklorne baštine u okviru Festivala narodnosti.

Dopredsjednik XII. okruga Stipan Đurić, govoreći o planovima, naglasio je veoma plodonosne odnose sa zbratimljenim Petrovim Selom, čije kulturno-umjetničko društvo podržavaju ne samo moralno već i materijalno. Tijekom ove godine nastojat će oživjeti zajedničko predstavljanje kulturne baštine pojedinih manjinskih samouprava u njihovu okrugu. Kane se zbratimiti s gradom Opatijom. Tünde Szalai, dopredsjednica naše samouprave u XIV. okrugu, između ostalog je navela priredivanje kulturne večeri i već ustaljeno organiziranje jezičnog tabora za naše učenike na hrvatskome moru.

Također dopredsjednica prvi put uteme-

ljene Hrvatske samouprave V. okruga Mira Horvat iznijela je zamisli koje će se usredotočiti na pokretanje tečaja hrvatskoga jezika, a koji je već pokrenut s 23 polaznika. U okviru okružnog Ljetnog festivala predviđen je nastup plesnog ansambla „Luč“, zajednička predstava s Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Budimpešti, Krležine monodrame „Na rubu pameti“ u izvedbi umjetnika Dragana Despota iz Zagreba, književno predavanje prof. mr. Stjepana Blažetina, predavanje „O zajedničkoj povijesti Hrvata i Mađara“ prof. Dinka Šokčevića, fotoizložba „Naše nacionalne manjine u slikama“, tijesno surađivanje u organiziranju Hrvatskog bala (možebitno) u Palači Duna, osnivanje Hrvatskoga kluba u njihovu sjedištu te utemeljenje hrvatskoga glavnogradskeg amaterskog kazališnog društva za koje se očekuju odazivi osoba koje za tu granu prosvjete imaju dobre volje.

U svezi s predviđenim djelovanjem naše samouprave VII. okruga predsjednica Katica Benčik je navela da, osim državne potpore od 640 tisuća forinti, mjesna većinska samouprava ne može pomoći. Potegnuvši pitanje nedovoljno poznatih razloga zbog pauziranja uzajamnih odnosa zbratimljenih gradova, ovoga puta Požege i Erzsébetvárosa, na temelju dosadašnjih mogućnosti ljetovanja naše djece u Selcu, predložila je uspostavljene slične veze. U planu je organiziranje puta u Međugorje (18. svibnja), priredivanje zajedničke Manjinske večeri, materijalno podržavanje zemaljskoga Malog nogometnog turnira, te izdavanje zbirke pjesama, prozih ostvarenja i prijevoda suvremenih manjinskih književnika M. Dekića.

Na koncu ovoga veoma dobro smišljenog i korisnog skupa predsjednica HSB-a Anica Petreš-Németh predložila je da se ne organiziraju posebni okružni balovi, nego da se uz poziv estradnih umjetnika iz Hrvatske i naših izvođača osmisli zajednička i reprezentativna večer. Također je navela zamisli o racionalnijem zajedničkom održavanju obveznih godišnjih javnih tribina.

Možemo zaključiti da su kod većine naših samouprava glede materijalnih sredstava za 2007. godinu iskrsnule ozbiljne poteškoće, a što ne znači da se putem raznoraznih natječaja, bar donekle, ne mogu nadoknaditi potrebni iznosi za ostvarivanje predviđenih bogatih i plemenitih programa hrvatskih nam samouprava u Budimpešti.

M. D.

KAPOŠVAR – U Općemu prosvjetnom središtu „Árpád Együd” 25. ožujka priređena je Narodnosna večer na kojoj su sudjelovale razne nacionalne manjine: Rumunji, Romi, Poljaci, Rusini, Nijemci i Hrvati. Kapošvarski gradonačelnik Károly Szita pozdravio je predstavnike pojedinih manjina i naglasio važnost raznolikosti i zajedništva. Kulturne udruge pojedinih manjina predstavile su se s raznim programima. Hrvatsku manjinu zastupala je plesna skupina lukoviške osnovne škole. Svojom nazočnosti priredbu je počastio i Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske.

KERESTUR – Pred Uskrs, 4. travnja, u Osnovnoj školi „Nikola Zrinski” priređeno je regionalno natjecanje iz pojedinih predmeta. Učenici iz Fičehaza, Mlinaraca, Serdahela, Sumartona i Kerestura odmjeravali su svoje znanje u matematici, mađarskoj gramatici i razumijevanju teksta, te u hrvatskome jeziku. Najuspješniji u natjecanju iz hrvatskoga jezika bili su: *Amina Badnjević* (2. r., Serdahel), *Dalma Vuk* (3. r., Serdahel), *Bence Tišler* (4. r., Serdahel), *Aniko Novak* (5. r., Fičehaz), *Nikola Takač* (6. r., Serdahel), *Stjepan Turul* (7. r., Serdahel) i *Monika Ptičar* (8. r. Serdahel).

MLINARCI – Nakon izvanrednoga roditeljskog sastanka i sazivanja javne tribine mjesna samouprava odlučila se za preustrojavanje odgojno-obrazovne ustanove. Strukovna i osnovna škola od jeseni će prekinuti podučavanje u višim razredima i nastavu srednjeg obrazovanja. Prema odluci samouprave osnovna škola udružiti će se sa serdahelskom osnovnom školom, a u Mlinarcima će djelovati samo niži razredi.

KANIŽA, ČAKOVEC – U okviru suradnje između kaniške Trgovačke srednje škole i čakovečke Ekonomske srednje škole, 13. travnja stigle su kolegice i kolege iz Hrvatske u pomurski grad kako bi za njih prijateljska škola organizirala kraći izlet po južnom dijelu Zalske županije. Čakovčane je primila Žuzana Fekete, učiteljica hrvatskoga jezika, koja je povezna osoba dviju ustanova. Gosti su se upoznali s kaniškom ustanovom, zatim posjetili Serdahel, hrvatsku školu, izložbu o pomurskim Hrvatima te crkvu Srce Jezuševu. Predsjednik manjinske samouprave Stjepan Turul govorio im je o podrijetlu pomorskih Hrvata, o današnjem položaju hrvatske manjine, te predstavio nekoliko izdanja Hrvata u Mađarskoj. Cjelodnevni izlet nastavljao se u Lentibi, gdje su se mogli kupati, potom su pogledali obnovljeni dvorac i mlin u Szecsiszigetu. Druženje je okončano zajedničkom večerom.

Sjedište županijske samouprave u Kaniži

U uredu kaniške Hrvatske manjinske samouprave 10. travnja održana je redovita sjednica Županijske hrvatske manjinske samouprave koja se odvijala prema dogovorenome dnevnom redu, te je odlučeno da sjedište županijske samouprave bude u Kaniži.

Članovi županijske samouprave

Ladislav Penzeš, predsjednik samouprave, pošto je pozdravio predstavnike Zalske županije Dittu Simon Nagy i dr. László Mestera, ustanovio je da samouprava ima kvorum, naime, nije se odazvao samo jedan član, zbog drugih obveza.

Prema dnevnome redu prvo se raspravljalo o Pravilniku ustrojstva i djelatnosti samouprave. Nazočni su ga s manjim izmjenama prihvatili, predložili da naziv organizacije svugdje u dokumentima bude naznačen i na hrvatskome jeziku, neka se i pečat tako izradi. Predsjednik je izvijestio nazočne da je posjetio kaniškoga gradonačelnika, počasnoga konzula dr. Miju Karagića i predsjednicu Hrvatske manjinske samouprave Mariju Vargović radi zamolbe da se sjedište županijske samouprave osigura u istome kaniškom uredu u Rozgonyijevoj ulici broj 1. Sve potražene stranke suglasile su se s time, naime, svima je bilo logičnije pronalaziti sjedište tamo gdje postoji hrvatska manjina.

Donesena je odluka i o tome da će županijska samouprava nakon svake sjednice preko elektronske pošte obavijestiti mjesne manjinske samouprave.

Prihvaćen je proračun za 2007. g., prema kojem samouprava raspolaže s 480 tisuća

forinti, uz to županija, na žalost, ne može osigurati nikakvu materijalnu potporu, ali je predsjednik spomenuo Odbor za nacionalne i etničke manjine pri Županijskoj skupštini, koji svake godine osigura određenu materijalnu potporu za manjine, no svota za ovu godinu znatno je smanjena.

Odlučeno je da će se dati izraditi web-stranicu županijske samouprave na kojoj će svaka pomurska manjinska samouprava dobiti svoj link. Za uređivanje stranice zadužena je Anica Kovač. Predloženo je i to da predsjednik dobije e-mail adresu, te da se županija zamoli za priključenje njegove liniju na predsjednikovo računalo.

Članovi samouprave prihvatili su prijedlog ugovora o međusobnoj suradnji između županije i županijske manjinske samouprave, izabrali su sudskog prisežnika u osobi Keresturkinje Margite Körmendi, priopćili mišljenje o planiranoj uredbi Skupštine Zalske županije, prihvatili plan rada prema kojem će samouprava u tekućoj godini još tri puta zasjesti i, uspije li pribaviti materijalna sredstva preko natječaja, namjeravaju organizirati dvije veće priredbe.

beta

Intervju

„Oni koji rade na državnoj razini, trebaju biti otvoreni za svakoga, za one koji im žele biti prijatelji, koji žele nešto učiniti za svoju hrvatsku zajednicu.“

Razgovor s Markom Kovačem, predsjednikom Zemaljskog društva mađarsko-hrvatskog prijateljstva i predsjednikom kapošvarske Hrvatske manjinske samouprave

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva osnovano je prije tri godine i po svemu sudeći početnički elan nije splasnulo, no kada netko porazgovara s njegovim predsjednikom Markom Kovačem, temperamentnim, društvenim čovjekom, umirovljenim pilotom, rodom iz Starina, odmah će ustanoviti da kod njega ne može se stati. Odakle ideja osnivanja jedne takve organizacije?

– Prije tri godine sjetili smo se da bi bilo dobro osnovati civilnu udrugu za Hrvate koji žive u gradu i u okolici te da omogućimo dobru suradnju i preko granice. Prvenstveni cilj nam je bio da se povežu Hrvati iz Mađarske i Mađari iz Hrvatske, jer oni su u sličnoj situaciji, problemi su slični, kao i nama tako i njima potrebna je pomoć matične domovine. Blizu smo, samo nas granica razdvaja, a mislim da to nije golema prepreka. Društvo se vrlo lijepo razvija, sve smo popularniji, uvijek se javljaju novi članovi, sada ih imamo 178, a četrdesetak članova imamo iz matične nam Hrvatske. Sastav našega društva vrlo je dobar, mnogi su učeni ljudi s raznim strukama, osobe iz diplomacije, načelnici, privatnici koji se bave raznolikim poslovima. Prema mađarskom zakonu, manjine imaju pravo učiti svoj jezik i gajiti tradiciju i kulturu, pa većinom i to potpomaže, ali ljudi moraju svoj identitet gajiti i na drugim terenima, povezivati se na raznim poljima za koje baš nema mogućnosti. Naša udruga želi to omogućiti. Mi želimo biti nazočni na

mnogim mjestima, pokušamo pomoći i na promidžbi grada i uključiti se u njihov program.

Na koja mjesta ste mislili?

– Želimo da javnost čuje za Hrvate, odnosno i za Mađare, za zajedničku prošlost, sve ono što nas povezuje. Mi smo u Kapošvaru pokušali pomoći u suradnji preko granice, a grad je uvijek bio otvoren za to, pa tako i njegove ustanove. Postojale su već i otprije veze, ali nisu bile toliko razgranate. Imamo izuzetne dobre veze s Koprivničko-križevačkom, Bjelovarskom županijom. Povezali smo naš fakultet sa zagrebačkim fakultetom, srednje škole imaju prijateljske škole iz Hrvatske, pomažemo u poljoprivrednim nastojanjima. Antunu Nemčiću smo postavili spomen-ploču u Eddi. To je također vrlo važno da javnost zna za izuzetne Hrvate.

Da bi ti programi uspjeli, treba imati organizacija iza sebe i podupiratelje. Je li?

– Tako je. Hvala bogu jako dobro surađujemo s gradskom samoupravom, ona nas pomaže i materijalno i moralno. Zahvalna nam je zbog pomoći što nudimo pri uspostavljanju kontakata. Imamo članarinu, doniraju nas prijatelji Društva, poduzetnici pomažu u reprezentaciji, tražimo mogućnosti natječaja, a od ove godine već možemo dobiti od poreznika i 1% poreza. Svakom članu smo se obratili s molbom da nam pošalje jedan posto poreza. Imali smo jedan uspješan natječaj Interrega koji se ostvaruje zajedno s manjinskom samoupravom i gradskom samoupravom te njezinim ustanovama.

Prijateljsko društvo je postavilo svoje kandidate na manjinskim izborima. Zbog čega vam je bilo to važno?

– Smatram da treba pomoći selima. Ako imamo kandidate u samoupravama, imamo i svoje zastupnike, i na županijskoj i državnoj razini. Ako oni budu iz naših krajeva, oni će govoriti o našim problemima, htijenjima, zamislima. Ako to nemamo, onda je uvijek teže pronaći i pomoć i rješenja.

Kako ste zadovoljni s manjinskim izborima?

– S izborima nisam zadovoljan. Prema mađarskom zakonu civilne udruge ne mogu se baviti politikom, ipak smo kandidaturu mogli postaviti samo preko civilnih udruga. Baš zbog toga kao da je velika stranačka politika dospjela i u naše redove, pa na žalost u našoj

županiji prilikom izbora neki su htjeli doći do položaja varanjem, a tako su neki bili prevareni. Naše društvo radi iz prijateljstva, to pošteno čini, a politika nije takva i izgleda to nisu mogle izbjeći ni manjine. Nisam imao velike iluzije, ali mislio sam da ćemo u županiji dobiti većinu, dobili smo tri zastupnika. Što se tiče državne razine, možda sam još nezadovoljniji. Prije izbora sam razgovarao s ljudima iz Budimpešte i osjećao sam da oni nas ne smatraju kolegama, i to me je pogodilo, činilo mi se da se oni dogovaraju samo s ljudima na određenoj razini, kao da na državnoj razini mogu biti samo profesori, i uvjereni su da manjinskim poslom samo se oni moraju baviti. No meni se čini da su oni isti kao drugi, misle samo na svoje džepove. Oni koji rade na državnoj razini, trebaju biti otvoreni za svakoga, za one koji im žele biti prijatelji, koji žele nešto učiniti za svoju hrvatsku zajednicu. Zato što malo manje znamo hrvatski jezik, možemo i mi biti pravi Hrvati. Ja sam samo u osnovnoj školi učio hrvatski jezik, supruga mi je Mađarica, otkada su mi umrli roditelji, u obitelji nemam s kime govoriti hrvatski, još dobro da susrećem mnogo ljudi iz Hrvatske.

Koliko uspijete raditi na očuvanju identiteta među mladima?

– Nije to lako. Na žalost ni moja djeca ne znaju hrvatski, sada nešto pokušavaju naučiti. Kada su bila mala, htio sam da idu u pečušku hrvatsku školu, ali majka ih je žalila; sada joj je već žao. Veze s Hrvatskom u tim nastojanjima jako mnogo pomažu. Treba raditi na tome da se što više naših ljudi uspije uključiti u gospodarske i turističke veze. Ako pogledam članove našega društva, mnogi imaju nekakav interes da bi čuvali svoj jezik, a najvažnije bi bilo da im to postane sastavni dio njihova života, recimo preko nekakvog posla. Vjerujem da će to lakše ići kada Hrvatska postane članica Europske unije.

Vođenje društva i manjinske samouprave zadaje dosta posla. Zašto radite sve ovo?

– Nikad nisam mislio da ću se tako mnogo baviti svojim jezikom i korijenima. Godine 2002. potražili su me s gradske samouprave da osnujemo manjinsku samoupravu, i ja sam se rado prihvatio. Tako sam krenuo na izborima. Volim to raditi i, moram reći, što više se bavim hrvatstvom, osjećam se sve bolje.

Još jedan uspjeh petrovoselskih glumaca u Budimpešti

Naši su dragi čitatelji najvjerojatnije čitali u 6. broju ovogodišnjega glasila napis o «Burnom uspjehu petrovoselskih komendijantov», o predstavi komedije W. Jacobyja i C. Laufsa: «Pansion Schöller» – „Sanatorij za umobolne”, u prijevodu na gradišćansko-hrvatski R. Novakovića iz Nove Gore (Austrija).

U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave budimskog XII. okruga, koja je zbraćimljena s Petrovim Selom i koja moralno, a prema svojim mogućnostima i materijalno podupire KUD pa tako i kazališnu družinu toga naselja, stoga, nakon izuzetno uspješne premijerne predstave u Hrvatskom Židanu, 25. ožujka (nedjelja) s početkom u 16 sati, u Jókaijevu klubu prikazan je spomenuti šaljivi komad u tri čina.

Već prema običaju, u prepunom kazališnom dvorani nazočne ljubitelje kazališnih predstava – posebno savjetnicu ministricu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Melindu Adam – pozdravila je predsjednica samouprave Adriana Hegedüs Geošić.

U lijepome broju okupljene – većinom gradišćanske Hrvate koji žive u glavnome gradu – pozdravila je i umjetnička voditeljica, redateljica društva Anica Škrapić Timar koja se kratko osvrnula na sadržaj „Sanatorija za umobolne”.

I ovoga puta, bez ikakvih razlika na osobne uloge, trebamo iskreno čestitati petrovoselskim zanesenjacima Andrašu Handleru, Atili Filipoviću, Klari Harangozo, Marici Vujčić, Zoltanu Kurczu, Imri Kopitaru, Joški Harangozou, Marici Milišić Moric, Ani Geošić Neubauer, Gabrijeli Horvat Garger, Albertu Handleru, Zorici Moric Timar, Laslu Škrapiću i Petru Moricu, dakako, i „guslaru” (harmonikašu) Toniju Merőteiju. Slobodno možemo ustanoviti da su nam Petrovoselci i ovaj put kroz trenutačno šaljive, ali i ozbiljnim prizorima bogate kazališne predstave ponovno dokazali svoje neiscrpne umjetničke vrednote, koje su usporedno s umjesno osmišljenim zaledem pružili pravi umjetnički užitek.

O tome i ne govoreći da je na koncu izvedbe uz kitu cvijeća, na čelu sa zastupnikom Lajošem Škrapićem, cijela dvorana „zajačila” (zapjevala) poznate gradišćanske pjesme: Tovarushi moj, Na brižici se trava zeleni ... Isti je ugodaj vladao i tijekom zakuške koju su pripremile vrijedne zastupnice Hrvatske manjinske samouprave XII. okruga. Hvala im na trudu.

M. Dekić

Mađarski pisci na Jadranu

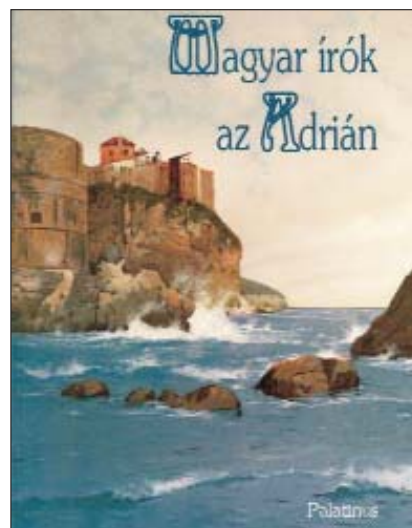
U nizu izdanja izdavačke kuće Palatinus ovih je dana izašla iz tiska 21. knjiga, antologija s naslovom Magyar írók az Adrián (Mađarski pisci na Jadranu).

Antologiju su 3. travnja u budimpeštanskom Institutu za književnost prikazali pjesnik Gyula Illés i István Kovács, dobitnik nagrade Józsefa Attile, koji je u svom uvodniku istaknuo:

«Beskrajnost, vrata koja se otvaraju velikom svijetu Mađarima – bez ikakve dvojbe znači plavi Jadran. To je more za nas najbliže, a i zbog mađarsko-hrvatske višestoljetne državne zajednice to je jedino more s kojim imamo i povijesnu povezanost. Upravo zato u mađarskoj prošlosti Jadran se pojavljuje kroz čitavu kulturnu povijest od srednjega vijeka do današnjih dana. Prisjetimo se samo legende o putovanju kralja Kolomana po Dalmaciji ili Bele IV. koji je utočište našao na Jadranu, pa sve do vojskovođe Nikole Zrinskog koji je cijelu epopeju posvetio Jadranu. Tu žudnju, taj doživljaj za Jadranom, ta znatiželja za svijetom mediterana provlači se kroz cijelu povijest i književnost novijega vremena, od doba romantizma pa sve do sredine XX. stoljeća.

Da bi se sve to ovjekovječilo, zaslužan je urednik antologije Csaba Kiss Gy. koji je mađarske prozaiste koji se svojim temama vežu uz Jadran sabrao u jedno izdanje. Na 350 stranica predstavljeno je 16 pisaca koji su stvarali od sredine XIX. stoljeća do kraja Drugoga svjetskog rata. U to vrijeme gotovo nije ni postojao takav značajniji mađarski pisac, književnik koji kraće ili duže vrijeme nije boravio na Jadranu.

Primjerice, Ferenc Császár, navodi urednik antologije, od 1830. do 1839. živio je u Rijeci, on je bio prvi profesor mađarskog jezika i književnosti u riječkoj gradskoj gimnaziji. Objavio je u ono vrijeme gramatiku mađarskoga jezika na talijanskome, ističe se kao prevoditelj, pjesnik i književnik kojega bilježi mađarski književni život. Godine 1852. objavljuje novelu o Tvrđavi na Sušaku. Ottó Herman 1857. godine bio je regrutiran na 12 godina u austrougarsku vojsku. Od toga je pet godina i odslužio na Jadranu. Njegova su sjećanja objavljena 1877. u tadašnjim novinama Vasárnapi Újság. Poznati romanopisac Mór Jókai u dva romana se zanima prirodnim ljepotama Jadrana, okolicom Rijeke, odnosno Dubrovnika. Spisateljica Cecile Tormay prvi put je 1895. ljetovala na moru. I u Hrvatskoj dobro poznati književnik Ferenc Molnár radnje svojih romana često stavlja u mediteransku sredinu. Ferenc Herczeg svojim brodom plovi po Jadranom, objavljuje svoje putopise 1905. pod naslovom Szelek szárnyán.

Uz mađarsku inteligenciju srednje klase, između dva svjetska rata, i nadalje se veže ljetovanje na Jadranskom moru. Mađarski pisci borave u raznim mjestima i odmaralištima, gdje se rađaju novele, putopisi, eseji o njihovim doživljajima.

Tu tradiciju na prekretnici prošloga stoljeća nastavljaju Sándor Hunyady, Sándor Marai i Jenő Heltai. O svojim ljetovanjima piše i Dezső Kosztolányi u djelu Esti Kornél. Na razmišljanje nas potiču napisi Béle Hamvasa i Miklósa Szentkuthyja koji pišu o svijetu mediterana, a Ferenc Fejtő u svojem prvom svesku knjige iz 1937. godine Érzelmek utazás, stavlja na vagu kroz putopis vlastiti duhovni razvitak. Ima se dakle što čitati o Jadranu, i to u jednoj knjizi koja nam dobro dođe uz razna turistička izdanja. Kako urednik antologije Csaba Kis Gy. najavljuje, možda će se roditi i prijevod ovog izdanja na hrvatski jezik, kako bi bio zanimljiv plavi Jadran i za one koji ga poznaju, ali možda kroz drugačiju prizmu. bpb

Trenutak za pjesmu Đuso Šimara Pužarov (1949. – 1994.)

ne mogu pokucati
kroz otvoren prozor
gledam tvoje lice
okovana zima
sniježne grančice
bijela polja
zamrznute ptičice
samo srce lupa
i oči mi vide
tvoje tužno lice
al pokucat na prozor
ne mogu

MAJČICE

**MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP
„ZLATNI DANCI – ŽIVOT I
DJELO(VANJE) ANTE GARDAŠA”
Isprepletanje mogućeg i nemogućeg**

Dopustimo da nas profesor Leopold zajedno s Mironom, Eukaliptusom, Bakrenim Petrom i mnogim drugima, povede na Ljubičasti planet, u Kopački rit, na planinarenje, da zajedno tragamo za Filipovim roditeljima, otkrijemo što se dogodilo u osječkoj Galeriji, prepletamo moguće i nemoguće, dok Melita kod kuće peče kolače ili se pojavljuje u pravo vrijeme na pravome mjestu, tako je, nadahnuto, govorila prof. dr. sc. Ana Pintarić, dekanica osječkoga Filozofskog fakulteta, otvarajući Međunarodni znanstveni skup „Zlatni danci – život i djelo(vanje) Ante Gardaša”.

Skup su zajedno organizirali Filozofski fakultet Osijek i Filozofski fakultet iz Pečuha, a uz dekanicu Pintarić, predsjednicu Organizacijskog odbora Međunarodnoga skupa, sudionike skupa pozdravili su predsjednik Društva hrvatskih književnika Stjepan Čuić i književnik Zlatko Krilić. Svoja su znanstvena istraživanja o književnom djelo(vanju) Ante Gardaša predstavili znanstvenici iz Rusije, Ukrajine, Mađarske, Slovenije, najviše iz Hrvatske (Splita, Rijeke, Zagreba, Čakovca, Slavonskog Broda i Osijeka). Prvi put na ovom su skupu sudjelovali studenti osječkoga Filozofskog i Učiteljskoga fakulteta.

„Predstavljeno je 26 tema u kojima se u cjelini ili djelomično promišljalo o književnom radu Ante Gardaša na razini vrsta i žanrova, ucijepljenosti i značenju u hrvatskoj i svjetskoj književnosti, utkanosti u nastavni rad (čitanke i lekturu), popularnosti među školskom i ostalom čitalačkom populacijom, prijevodi djela te utjecaji na novu generaciju pisaca”, istaknula je dr. Pintarić. Dodala je da su sudionici Gardašev književni rad sagledali dijakronijski i sinkronijski, temeljeći svoje mišljenje na značajnoj i odnedavnoj literaturi, kritici, anketnom propitivanju te učinili korak dalje. To se prvenstveno odnosi na promatranje i određivanje Gardaševa književnoga djela u hrvatskoj i svjetskoj književnosti.

U okviru skupa predstavljene su dvije knjige: priča i slikovnica Jagode Truhelke „Cvrčak – božji tucak”, pretisak iz 1932. godine i „Pregled hrvatske dječje književnosti” dr. Stjepana Hranjeca. Predstavljajući su bili: Josip Cvenić, urednik i tajnik Ogranka Matice hrvatske Osijek, mr. Dragica Dragun, asistentica, i prof. dr. sc. Ana Pintarić. Gosti skupa bili su Josip Storić, dobitnik prve nagrade „Anto Gardaš”, Josip Cvenić, tajnik Matice hrvatske Osijek i Mirjana Smoje, članica Poglavarstva Grada Osijeka zadužena za kulturu.

Cilj znanstvenoga skupa, promotriti i usustaviti književno djelo Ante Gardaša i odrediti njegovo mjesto u hrvatskoj i svjetskoj dječjoj književnosti, u potpunosti je ostvaren, zaključila je na kraju skupa dr. Ana Pintarić, predsjednica Organizacijskog odbora skupa.

Vesna Latinović

Povodom Cvjetnice

misa zadušnica za dr. Marina Mandića

„Naroda svakog sinke je štovao,
al' nama, koje nade već ne prate,
sveudilj javu ljepšu je snovao
plamteći tiho za svoje Hrvate.»

(DALIBOR MANDIĆ:
HVALA ŠTO SMO GA IMALI –
DR. MARINU MANDIĆU U SPOMEN)

Ulazeći u Veliki tjedan ili Tjedan Muke Gospodnje, jednog od najbogatijih liturgijskih tjedana u godini koji vrhunac doseže u svetom trodnevju, 1. travnja, s početkom u 17 sati, prema želji pokojnikove obitelji, odnosno životne mu suputnice Marije Spajić, u spomen 29. ožujka 2005. preminuloga supruga, dr. Marina Mandića, u našim Hrvatima, rođacima i poštovateljima punoj budimpeštanskoj crkvi sv. Mihovila, uz koncelebraciju franjevačkog redovnika Vjenceslava Tota iz Ostrogonia održana je misa zadušnica, odnosno blagdanska sveta misa.

Ovoga puta misno slavje na hrvatskom jeziku – u organizaciji Hrvatske samouprave grada Budimpešte – izvođenjem nabožnih pjesama učinili su svečanijim mješoviti zbor i tamburaški sastav Hrvatskoga seljačkog pjevačkog društva „Podgorac” iz zagrebačkih Gračana.

Govornik iz Gračana, predvođenim predsjednikom Marjanom Sekulom, u ime Hrvatske samouprava grada Budimpešte i Odbora za kulturu zahvalio je odgovorni zastupnik za vjerska pitanja Stipan Vujić, koji se među inim biranim riječima sjetio poznatoga kulturnog i prosvjetnog djelatnika dr. Marina Mandića.

O HSPD „Podgorac” valja znati da je sa svojim članstvom od stotinjak osoba, u dobi od 6 do 86 godina, usredotočen na prenošenje

domaće materinske riječi, hrvatske pjesme, običaja ljudima diljem svijeta darujući im time dio Hrvatske. Društvo ove godine slavi 100. obljetnicu utemeljenja. Osnovna misao vodilja im je: „Pjesmom za dom i narod svoj.” U tome duhu članovi mješovitoga zbora te tamburaške i folklorne sekcije ostvaruju suradnju i široke dodire ne samo s Hrvatima u Mađarskoj (više godina suraduju s Koljnofcima) nego i u Austriji, Slovačkoj, Češkoj, Italiji, Njemačkoj i Kanadi, a gostovali su i u Sloveniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini te Izraelu. Ova počitanja vrijedna zajednica hrvatskih amaterskih zanesenjaka može se pohvaliti i snimljenim nosačima zvuka, napose prodajom preko pola milijuna primjeraka CD „Božićne pjesme” te dobivanjem „Zlatne” i „Dijamantne” ploče. Osim toga im je snimljena ploča „Prigorski svati” sa svadbenim običajima svoga kraja, te CD nosač „Nek zvoni naš kaj”.

Kao sudionici brojnih estradnih nastupa na televizijskim i radijskim emisijama te međunarodnim smotrama i natjecanjima, osvojitelj su više nagrada, pohvala uz visoke ocjene. Jedan od najdražih trenutaka njihova djelovanja bio je doček i susret sa papom Ivanom Pavlom 1988. g. u Hrvatskoj, te posjet Rimu gdje su na audiciji na njegov poziv pjevali hrvatske marijanske, adventske i božićne pjesme.

„Stotu godišnjicu osnivanja društvo proslavljuje u 2007. godini u nadi da će ono doživjeti više takvih jubileja. Zalag za to je entuzijazam bivših i sada aktivnih članova, koji će se zasigurno prenijeti na buduća pokoljenja” – stoji u prospektu HSPD „Podgorac” – 1907 – 2007.

M. Dekić

Bogatstvo ...

Sudionici Bunjevačkoga prela 1941. godine (Kačmar)

Častimo te, Križu sveti

„Častimo te, Križu sveti, na kom umre Isus naš ...“ krilatica je koja već nekoliko godina zaredom okuplja Hrvate Baranjske županije oko korizmenih pobožnosti. Na poticaj Matice hrvatske Pečuh počelo je ovo okupljanje koje je i ove godine održano 24. ožujka u kertvaroškoj rimokatoličkoj crkvi, župi našega svećenika Franje Pavleковиć koji svojim sunarodnjacima uvijek izlazi u pomoć kada je to potrebno. Odgovorna za sve bila je članica vodstva Matice hrvatske Pečuh Marija Bošnjak koja nam je, presretna, rekla kako su se Hrvati okupili u lijepome broju. Koncert korizmenih pjesama koji je biranim riječima vodila Eva Filaković još jednom predstavio je crkveno blago hrvatske korizmene pjesme u interpretaciji pjevačkih zborova iz Harkanja, Kukinja, Mohača, Salante i Pečuha. Došli su vjernici sa svih strana kako bi se još jednom okupili uz pjesmu u zajedničkoj molitvi.

Vazmeni pondiljak

Sambotelški biskup András Veres slavo s Petroviščani

Na Vazmeni pondiljak petroviska vanjska crkva se je bila napunila do zadnjega mjesta, a morebit se je nam nek tako činilo, ali kot da bi bile još i lipše zvučale hrvatske jačke ovput, zavolj sambotelškoga biskupa Andrása Veresa. Časni gost je po hrvatski pozdravio Petroviščane kim je bila pravoda velika čast da je biskup s njimi skupa svečevao drugi dan Vazma. Kako je rekao András Veres, jaka i iskrena vjera Petroviščanov poznata je i do dalekih kontinentov, i zato mu je bila radost i veselje pohoditi crkvu sv. Petra i Pavla i još jednoč čuti prekrasne crkvene jačke po hrvatski. U svojoj prodiki je predstavio značenje svetka, Jezuševog goristajanje i pobjedu svitlosti nad škurinom. Ova sveta maša bila je jedinstvena i zato kad su se na njoj med svetačnimi okviru prisegli novi kotrigi crkvene općine, a to su Rudolf Geošić, Imre Filipović, Tamaš Papp, Vince

Geošić, Tamaš Teklić, Janoš Škrapić, Ferenc Takač, Ferenc Timar, Ištvan Jurašić, Petar Temmel, Ištvan Janny. Na koncu svete maše je petroviski farnik Janoš Šneller od srca hvalio biskupu za čast da se je odazvao pozivu i u kratkom vrimentu je jur po drugi put posjetio Pinčenu dolinu. Za spomin je gostu predana i petroviska monografija ku je na 775-ljetni jubilej crkve sv. Pavla i Petra napisao i sastavio klimpuški farnik, rodom iz Petrovoga Sela, Štefan Geošić. Pri završetku slavlja je još posvećena štatura Blažene Divice Marije (ku je kupio i darovao za selo jedan stanovnik na spomin svoje matere) i ka će svoje mjesto najti u Lurdskoj špilji u susjedstvu petroviske kapele. Crikveni velikaši su potom hodočastili i u austrijski Kartež, kamo su mogli Petroviščani pišice projti pri razni vjerski prilika.

-Tiho-

Foto: Mikloš Kohut i Tiho

Nedavno posvećena štatura
Blažene Divice Marije s ministranti

Crikva se je napunila
do zadnjega mjesta

Bizonjci u petroviskoj Dvojezičnoj školi

Otkidob je u Gradišću pred trimi ljeti u petroviskoj školi upeljana dvojezičnost, česti su posjeti, hospitacije med stijenami ove ustanove. Petak, 30. marcijuša, velika delegacija je dospila u selo iz Bizonje s djelatnici, pedagogi tamošnje škole, s roditelji, odgojiteljicami ter zastupnici bizonjske Hrvatske manjinske samouprave, kot i lokalne samouprave. Gosti su imali priliku pogledati razne dvojezične ure u prezentaciji učenikov od 1. do 4. razreda, s učitelji Blankom Takač-Pauković, Editom Horvat-Pauković, Anicom Škrapić-Timar ter Petrom Škrapićem. O iskustvi, dojmi daleki gosti su nam rekli sljedeće. Novi poglavar Bizonje **Robert Kammerhofer** je jedan od onih ki podupira pokretanje dvojezične nastave u bizonjskoj školi. – *Poslušali smo ovde ke mogućnosti imamo, a ja se ufam da naši roditelji isto va našem selu od naše korijene budeju šperali, ku šansu imamo mi s ovim ovde, va Ugerskom. Pobraniti kanimo naš materinski jezik i to hoćemo da u školi uradimo. Od toga sve viši da naši roditelji, većina, ćeju li kani da zopet ponovimo hrvatsku rič, hrvatsku kulturu. Mi moramo ovo obraniti od zgubljenja, ne nek u školi i kulturi nego hoćemo da potvrdimo i u žitku ča je bilo kočkada u našem selu. Sve nacije su gizdave na svoje starje i korijene. Ako na to nisu gizdavi, onda su na ovom svitu zgubljeni.* **Renata Novak** od ovoga školskoga ljeta je učiteljica hrvatskoga jezika bizonjske škole,

kot pedagoginju s friškom diplomom pitali smo ju kakovo mišljenje ima o bizonjskoj dvojezičnosti i o svemu što je u Petrovom Selu vidila. – *Meni se je jako vidilo ovo djelo i ure kade sam bila. Posjetila sam u 2. razredu uru hrvatskoga jezika i u 4. razredu poznavanje okoliša. Dica su vrlo lipo radila i mislim da ako željimo to postići i u Bizonji, onda trebamo još jako puno djelati za to. Ovde mislim prvenstveno na jezik, jer dica pri nas, nažalost, već ne govoru doma po hrvatski i zato trebamo mi to u školi nadoknaditi. Ja s jedne strane razumim i roditelje da se oni boju od ove dvojezičnosti u našoj školi, ali moraju viditi i prednosti ovoga tipa nastave jer u njem dica će morati već govoriti hrvatski jezik, a već će i znati. Poteškoće ćeju se pokazati onda kad kod kuće budu i roditelji trebali sa svojom dicom više učiti. Kad sam izlazila s ur, onda sam si mislila da to će biti jedna velika zadaća za nas, ali sam postala ujedno još bolje vjerna ideji da ćemo ovo moći napraviti i u Bizonji.*

Gabor Grafleitner je otac dvoje dice, jedno dite će od ovoga školskoga ljeta začeti učnju, a drugo dite će za dvimi ljeti u školu. – *Veselim se da sam došao danas u Petrovo Selo, i jako mi se je vidilo to djelo ča su nam predstavili dica i učitelji. Rado bi vidio i u Bizonji takove ure, jer ja kot roditelj pravoda bi volio da se moja dica nauču po hrvatski, bolje nego ja. Kod roditeljev je najveći problem gdo će se doma s dicom učiti jezik kada i oni slabo govoriju jur hrvatski. Za urami u doljnjoj školi je nastavljen sastanak u petroviskom kulturnom domu, i gosti su imali još i nadalje priliku pitati, diskutirati u svezi s dvojezičnom nastavom. Na susretu su bili nazočni i poglavar Petrovoga Sela Mikloš Kohut ter predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Čaba Horvath.*

–*Tiho-*

Kade je nek Ugarska?

ŽELJEZNA ŽUPANIJA – Još pred Vazmi dotičnu županiju pohodila je dvočlana delegacija Ličko-senjske županije. Po informaciji Mikloša Kohuta, referenta za Gradišćanske Hrvate u županijskoj skupščini, Milan Jurković, predsjednik Ličko-senjske županije, s Ivanom Devčić, članicom Savjeta za europsku integraciju, se je u okviru dvodnevnoga posjeta susreo s Ferencom Kovácsom, predsjednikom Željezožupanijske skupščine ter i s Antalom Nagyem, predsjednikom Odbora za manjine i vanjske posle u županiji, ter su izrazili želju za daljnju suradnju. Ugovor o sudjelivanju dvih županij na području kulture, prosvjete, tehnike, gospodarstva i zdravstva bude potpisan 23. majuša, srijedu, u Sambotelu.

KOLJNOF – Projduće subote se je začelo usavršavanje na HEFOP naticanjnu, za ko su se skupa naticali Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i Zalska županija. U Mlinarce paralelno teču ure, a od 14. aprila, sve do 26. majuša će se pohodniki u našoj regiji upoznati informatikom, dobiti obilno znanje o Europskoj uniji, detaljno će pogledati pijacu zaposlenih, a nabavit će i neko znanje o romologiji. Svaku subotu će biti seminar u koljnoškoj školi, zvana 27. i 28. aprila, kad su ure predvidjene na Undi.

PEČUH – Od 19. do 20. travnja, u Osijeku, Pečuhu, Subotici i Tuzli održava se dvodnevna priredba pod naslovom festival Matice hrvatske. Nakon svečanog otvaranja Festivala predstaviti će se časopisi Književna revija, Kolo, Klasje, Gradovrh te Pogledi, časopis za kulturu i društvena pitanja Hrvata u Mađarskoj, a razgovarat će se i na temu: časopisi tradicija ili nužnost. Upriličit će se izložba knjiga ogranaka Matice hrvatske – Pečuh, Subotica, Tuzla, Osijek i Zagreb.

Prikazat će se film Milivoja Prčića „Pivaj, Bačko, veselo“, te održati predavanje na temu: O čemu govorimo kada govorimo o kulturnom i/ili književnom identitetu. Promovirat će se knjiga Dinka Šokčevića Hrvati u očima Mađara, Mađari u očima Hrvata. Obadva dana festivala obilovat će i drugim bitnim kulturnim događanjima: izložbama, koncertima, večerima književnih i kulinarskih priča, kazališnim predstavama.

Oglas za škole

Hrvatska državna samouprava (HDS) poziva sve dvojezične hrvatske škole i škole s predmetnom nastavom da prijave svoje učenike 5. – 12. razreda za sudje-lovanje u jezičnom i folkloro-tamburaškom taboru u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj na otoku Pagu.

Termin održavanja jezičnog tabora: 17. lipnja – 24. lipnja (nedjelja – nedjelja).
Termin održavanja folkloro-tamburaškog tabora: 24. lipnja – 1. srpnja (nedjelja – nedjelja)

Cijena sudjelovanja u taboru (smještaj, prehrana, troškovi zanimanja): 15.000 Ft/osoba.

Odluku o sufinanciranju putnih troškova sudionika u taboru donijet će Skupština Hrvatske državne samouprave.

Rok prijave: 11. svibnja 2007.

Prijaviti se možete pismeno na adresu: Hrvatska državna samouprava 1089 Budapest, Bíró L. u. 24.
E-mailom: hrsamouprava@chello.hu

KOLJNOF, BIBINJE – Dokle će Umočani putovati Hrvatskom, u Koljnof će dospiti stari prijatelji iz Bibinja 28. aprila, subotu. Unutar trodnevne turneje u mjesnom kulturnom domu nastupat će folklorna grupa, muška klapa, stari tančoši iz Bibinja, a gostodavatelji će prijatelje gvišno otpeljati u koljnofsku Goru, kot i na vinokušanje kod Atila Pajrića.

Studentice iz Baje u Čakovcu

Ljiljana, molim Vas da se predstavite čitateljima Hrvatskoga glasnika.

– Zovem se Ljiljana Feher. Studiram u Baji na Visokoj učiteljskoj školi Józsefa Eötvösa na hrvatskom učiteljskom smjeru.

Na kojoj ste godini?

– Na trećoj.

U okviru međudržavne suradnje bili ste na jezičnom usavršavanju na Visokoj učiteljskoj školi u Čakovcu. Koliko ste dugo ondje bili?

– Od 1. listopada do 15. prosinca 2006. godine.

Koje ste predmete ondje slušali?

– Dječju književnost, povijest književnosti, kinetiološku metodiku, teoriju jezika, metodiku glazbene kulture, istraživanje odgoja i obrazovanja, a u slobodnom vremenu sam išla pjevati.

Što ste još radili u slobodnom vremenu?

– Išli smo još i plivati pa u Centar za kulturu gdje smo gledale predstave, slušale koncerte, a bile smo i u kinu.

Gdje ste stanovali, kakav su bili smještaj i prehrana?

– Stanovale smo u učeničkom domu u jednom apartmanu, a hrana i smještaj bili su besplatni. Dnevno smo tri puta dobile jesti.

Kazete da ste stanovale. Tko je još bio s Vama?

– Jedna moja kolegica, Oršolja Kuzma.

Kakve ste dojmove stekli na visokoj školi u Čakovcu?

– Studenti su na visokoj školi bili jako susretljivi i gostoljubivi.

Kakav je grad Čakovec?

– Čakovec je po veličini kao Baja.

Recite tko je to sve financirao?

– Mađarsko ministarstvo prosvjete platilo nam je putni trošak, a ostalo hrvatsko Ministarstvo obrazovanja, kulture i športa.

Na kraju još jedno pitanje: Odakle ste došli k nama na visoku školu?

– Došla sam iz Gare.

Hvala na intervjuu.

– Hvala i Vama, profesore.

Uršula, molim Vas da se predstavite čitateljima Hrvatskoga glasnika.

– Ja sam Oršolja Kuzma, studentica sam na hrvatskom odgajateljskom smjeru na Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji.

Recite, odakle ste došli u Baju?

– Ja živim u Budimpešti.

Gdje su Vam korijeni?

– U Sumartonu u Zali.

S Ljiljanom ste bili u Čakovcu. Kako je došlo do svega toga?

– Pa, prvo smo dobili priliku da možemo ići u Zagreb na Pedagošku akademiju, ali budući da moj otac radi u Hrvatskoj manjinskoj samoupravi u XV. okrugu, on je predsjednik, a imaju vezu s Donjim Kraljcem ...

Kako se zove Vaš otac?

– Stipan Kuzma.

Stjepan ili Štef Kuzma.

Samo slobodno kažite tako, ta on je kajkavac.

– Gospodin Mladen

Čonka, koji je gradonačelnik

Donjega Kraljevca, predložio

je, budući da poznaje u Čakovcu visoku učiteljsku

školu, a ondje ima i odgajateljski smjer, pomoći će

nam uspostaviti vezu s njima. Škola, inače, pripada

Zagrebu, slična joj je, pa još i teža, a Čakovec je

manji nego Zagreb, sličniji Baji. Nije ni daleko i da bi

bio dobra prilika za učenje hrvatskog jezika. Mi smo

pogledali da li je to u redu, pomoću naših profesora

napisali smo molbu, i na kraju smo dobili dozvolu da

idemo u Čakovec.

Koja ste predavanja i seminare posjećivali? Jeste

li išli na praksu?

– Imali smo mnogo mogućnosti, profesori i drugi

djelatnici škole bili su vrlo ljubazni, jako puno su

nam pomogli. Tražile smo slične predmete koje smo

imale doma. Na primjer povijest pedagogije ili

tjelesni, lutkarstvo, hrvatski jezik, naravno. To smo

sve odslušale.

Jeste li išli i na praksu?

– Da, jesmo.

Kamo?

– U vrtić. Ja sam mogla tamo otići, a Ljiljana u

vježbaonicu Pedagoške.

Jeste li imale izvannastavne aktivnosti, odnosno

kako ste provodili svoje slobodno vrijeme?

– Imali smo jako dobro vrijeme. Baš tamo smo u

Čakovcu sreli jednu obitelj koja nam je puno

pomagala. Oni su imali vezu s Centrom za kulturu i

dopustili nam da besplatno idemo u kino, na

koncert, u kazalište, i to smo iskoristile i išle smo

kada smo imale volju, kada smo vidjele da ima

kakav dobar program, i zabavljale smo se.

Je li Vam bilo teško nadoknaditi predmete kada

ste se vratili u Baju?

– Dobili smo jako puno pomoći od rektora naše

škole. Dopustio nam je da one predmete iz kojih

dobijemo praktičnu ocjenu ne moramo nadoknaditi,

nego samo gradivo onih iz kojih smo trebali polagati

kolokvij. To nam je pomoglo jer bez toga bismo

trebale čitav semestar nadoknaditi, a to je za tako

kratko vrijeme gotovo nemoguće. Ali, hvala Bogu,

nismo trebale. To je tako baš dobro bilo i zato smo

sve mogle s dobrim ocjenama napraviti. Nismo

imale poteškoća. Naravno, morale smo učiti, ali smo

sve mogle nadoknaditi i udovoljiti zahtjevima.

Imate li kakvu poruku našim budućim studentima

i studenticama?

– Pruži li im se mogućnost, na jedan semestar

neka odu u Hrvatsku, neka idu, jer to jako mnogo

pomaže. Vrlo je dobro vidjeti kako studenti ondje

žive i iskoristiti sve mogućnosti koje matična zemlja

pruža. Jako mnogo se može naučiti, mnogo plusa

se dobije.

Hvala na intervjuu.

– Hvala i Vama.

Živko Gorjanac

Ilustracije pjesama Dragutina Tadijanovića, radovi učenika HOŠIG-a iz Budimpešte

Mjesečina

Gle, iza hrastove šume, u tamnom sjaju i
tišini,
Mjesec se pomalja. Rumena. Okrugao.

Lanjskog ljeta, s klupe ispod kestena,
Gledao sam s tobom, u zanosu,
Izlazak punog mjeseca iza šume hrastove,
U rasvjeti mlječnoj i smijehu.

Oh, kakve li smo krhke igračke
U krvničcima jakim rukama!

Tuga me je, i ja sam posve sam:
Mjesečina večeras grob tvoj poliva.
Mjesečina večeras meni šapuće
Da tebe nema, i nema, zauvijek.

O, dugo, dugo, još dugo poslije nas
Tuđe će oči gledati kao što gledasmo i mi:

Naže se sunčani dan,
Večernje sjenke oduljaše;
Mjesec se pomalja
Iza hrastove šume, u tamnom sjaju i tišini.

Borbála Sütő-Nagy

Vezan za zemlju

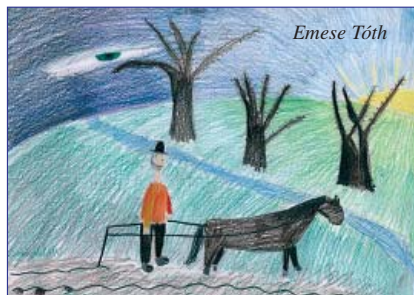

Kristina Takács

U svom dječjaštvu, prije pola stoljeća,
Dugo sam znao boraviti na brijegu
Kod ulaza u Rastušje, u ljetna
Predvečerja, među grmljem borika,
Čekajući u tišini, na travi, bos,
Da se pojavi Večernjača i za njom
Druge zvijezde na nebesima pa da započne
Noćni razgovor u beskrajnom prostranstvu.

Zvijezde su me dozivale, a ja sam ih
Osluškiavao, okovan i vezan
Uza zemlju koja me kao sina
Zagrlila objema rukama, čvrsto,
I ne pušta me do dana današnjeg
Iz svoga zagrljaja, iz okova, iz ropstva ...

O čemu govorim? Zar sanjam? A znam,
Na odlazak si spreman, prijatelju moj,
Kao obično, ljeti, na more. Na Krk,
Tvoj dragi otok.

Emese Tóth

Vesna – božica proljeća

Božica proljeća Vesna, kazuje prastara legenda, zaštitnica je sela – vesna, pa joj otuda ime. Bijaše mlada, lijepa, ljupka i mila, a osmijeh joj bijaše cvijet zaljubljenoga proljeća. Odjevena je duhom pupoljka i cvijeća, travom i zelenilom.

Zajedno sa suprugom Vazemom, prva od bogova i božica započinje ljuti boj protiv zimskog božanstva Ledjana. Vesna i Vazem otmu iz mrzle rijeke zlatne ključeve kojima Vesna otključava i širom rastvara zlatne proljetne dveri. Kad nastupi žarko ljeto, Vesna se povlači u hladovinu drveta, gdje se odmara sve do drugog proljeća.

Od ptica Vesni je posvećena lastavica, a od drveća – cvijet breskve (znak vjenčanja, drijen (znak zdravlja) i imela (simbol obnove i besmrtnosti).

U čast njezinu i muža joj Vazema pale se vatre vazmenice, u najstarije doba tim je vatrama započinjala kalendarska godina.

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fiečhaza

Dinarsko gorje

Dinara je planina koja se proteže usporedno s Jadranskim morem, duž granice Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Ime potječe od starog ilirskog plemena, a po njoj je i cijeli planinski lanac nazvan Dinaridi ili Dinaridske Alpe. Dinaridi se protežu punih 1145 km, od Julijskih Alpa na sjeverozapadu do Peloponeza u zapadnoj Grčkoj. Najviša planina Dinarida jesu Prokletije, na granici Crne Gore i Albanije, a najviši vrh je Jezerski vrh s 2692 m.

Planina Dinara se proteže od prijevoja Derala na sjeverozapadu do prijevoja Privija, gdje počinje planina Kamešnica. Dinara je 10 km široka, a najviši su vrhovi Dinara (1831 m) i Troglav (1913 m), koji je ujedno i najviši planinski vrh u Hrvatskoj. Na sjevernoistočnoj, bosanskohercegovačkoj strani, nalazi se veliko Livanjsko polje, dok je na jugozapadnoj, hrvatskoj strani, dolina rijeke Cetine s Peručkim jezerom.

Iza Švicarskih Alpa, Dinari su najgušće planinsko područje Europe. Najvećim su dijelom građeni od karbonatnih stijena, konkretno od vapnenca i dolomita.

Velebit Najznačajnija planina hrvatskog dijela Dinarskoga gorja jest Velebit. Kao najviša hrvatska planina, Velebit počinje kod prijevoja Vratnik, sjeverozapadno od Senja, i proteže se punih 145 km prema jugoistoku, do izvora rijeke Zrmanje blizu Knina. Ima preko 30 vrhova viših od 1300 m. Prateći morsku obalu, Velebit razdvaja Liku od Jadrana, zbog čega se oštra planinska klima nalazi tako blizu blage sredozemne. Najviši vrh Velebita je Vaganski vrh, s visinom od 1757 metara.

Cijeli je Velebit park prirode, unutar kojeg se nalaze i dva nacionalna parka: Paklenica i Sjeverni Velebit. Unutar parka Sjeverni Velebit postoji i područje još višega stupnja zaštite – strogi rezervat Hajdučki i Rožanski kukovi. Oni se nalaze pod najvećom zaštitom u Hrvatskoj i zabranjena je bilo kakva ljudska djelatnost (osim istraživačke). Na cijelom području Velebita, raste morske obale do najviših vrhova, raste 800-ak biljnih vrsta, od kojih 40-ak endemskih, ograničenih samo na prostor Velebita i Dinara.

Da udruge imaju dug i plodonosan život, pokazuje primjer Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj koja je u okrilju Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae pravno utemeljena prije desetak godine, ali natjecanje hrvatskih vinara, ljudi koji su se prije okupljali zajedno oko vina, započelo je prije 24 godine, pa je ove godine održano 24. natjecanje hrvatskih vinogradara u Mađarskoj.

Ovogodišnje natjecanje vinara organizirali su Hrvatski klub Augusta Šenoae, Udruga hrvatskih vinogradara u Mađarskoj i Vinarija Wunderlich, čiji je vlasnik član Udruge, izvrsni vinar Alojzije Wunderlich iz Viljana. Završna svečanost natjecanja održana je 13. travnja u Viljanu gdje su se okupile gazde na proglašenju rezultata natjecanja uz izvrsni paprikaš, vino i niz poklona koje su osigurali pokrovitelji. Prije samoga proglašenja rezultata gazde su imale priliku posjetiti i upoznati se s radom supermoderne Vinarije Wunderlich.

Natjecanje je okupilo velik broj gazda iz Mađarske i Hrvatske koje su na ocjenjivanje podnijele 98 uzoraka što crnih, što bijelih vina. Vina su u Hrvatskome klubu više dana ocjenjivala dva međunarodna ocjenjivačka suda. Prvi u sastavu Lajos Diófási, doktor poljoprivrednih znanosti, savjetnik Vinarskog instituta u Pečuhu, János Földvári, doktor poljoprivrednih znanosti, Miroslav Ivanković, voditelj vinarije Feravino u Feričancima; drugi pak u sastavu István Harván, vinar,

Izvrсни hrvatski vinari

Béla Környei, poljoprivredni inženjer, član Mađarske vinske akademije, i Blaženko Vinković, voditelj vinarije Poljoprivrednoga kombinata u Orahovici.

Napomenimo kako Udruga po zakonu o udrugama djeluje deset godina, ali se natjecanje hrvatskih vinara počelo organizirati prije 24 godine u okrilju Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae. Dvadeset četiri godine s hrvatskim vinarima jesu Lajos Diófási i János Földvári koji su i onda bili s nama kada smo počeli s deset uzoraka vina i osam gazda, naglasio je u svom obraćanju vinarima predsjednik Udruge Mišo Hepp, koji je nazočne pozdravio i kao predsjednik Skupštine Hrvatske državne samouprave. Danas se hrvatski vinari natječu s preko stotinu uzoraka. Ove su godine hrvatski vinari slavili u Viljanu jer u Udruzi ima preko deset članova koji imaju svoje vinograde upravo na viljanskim brežuljcima, a među njima je i istaknuti vinar Alojzije Wunderlich. Izvrsna vina hrvatskih vinogradara pokazala su svoju vrijednost i ove godine. Vina su se ocjenjivala po bodovnom sustavu do 20 bodova. Zlatna odličja dobila su vina koja su postigla iznad 18,50 bodova, srebrna odličja vina koja su postigla bodove od 17,50 do 18,50, brončana odličja vina s bodovnim rezultatom od 16,50 do 17,50, a diplome ona koja su postigla ispod 16,50 bodova.

Ova je metoda jedna od mnogobrojnih koje se primjenjuju u ocjenjivanju vina, a u Mađarskoj je dosta rasprostranjena. Dvadeset i četiri uzorka dobila su zlatna odličja, 42 uzorka srebrno odličje, brončano 24 vina, a ostalih osam su dobili diplome. Ocjenjivanje se provodi tajnim glasovanjem uz poznavanje sorte vine i godinu proizvodnje. Natjecanju su sudjelovali i vinari iz Hrvatske iz Kutine koji su dobili visoka priznanja za svoja vina sorte škrlat. Godina 2006. bila je vinska godina koja nije zabilježena u posljednjih 50 godina.

Mnogo sunca od siječnja do kolovoza, padavina gotovo da nije bilo. U takvim su se uvjetima i rodila vina 2006. godine. Tako topla godina zadaje i nove zadatke vinogradarima: zbog blage zime štetnoće su ostale, pa već danas treba početi prskati vinograde i pomno pratiti njihov razvoj.

Mnoga su vina nagrađena, i mnogi vinogradari pohvaljeni. Prvu nagradu, izrezbarenu bačvu s hrvatskim grbom, poklon Generalnoga konzulata Republike Hrvatske Pečuh, uručila je konzul gerant Vesna Njikoš Pečkaj mladoj uzgajivačici vina Nóri Róth iz Boje (Bóly) za razvoj vinogradarstva i podrumarstva. Dar Robne kuće Parktiker pripao je Semeljcu Miji Mijatoviću, dar Hrvatske državne samouprave Vršenđaninu Ladislavu Kovačeviću, dar Saveza Hrvata u Mađarskoj Zoltanu Horvatu iz Mohača. Podijeljeni su još mnogi drugi utješni darovi. Iznenađenje večeri bilo je kada je počasni predsjednik Skupštine Hrvatske državne samouprave Mijo Karagić izvrsnom vinaru iz Viljana Zoltanu Kovaču predao dres hrvatske nogometne reprezentacije, koji mu je obećao dok su još zajedno igrali nogomet u danima kada je Zoltan pohađao budimpeštansku hrvatsku školu. Dres je predan s nadom kako će zajednička kandidatura Mađarske i Hrvatske dobiti domaćinstvo Europskoga nogometnog prvenstva 2012. godine. bpb

Vino govori sve jezike

U sumartonskome seoskom domu 1. travnja priređeno je međunarodno natjecanje vinara na kojem su bili nazočni vinogradari iz Pomurja, Hrvatske i Slovenije. Prosudbeno povjerenstvo kušalo je 41 uzorak vina od kojih je pet dobilo zlatnu, 11 srebrnu i 12 brončanu kvalifikaciju.

Prvi travnja u Sumartonu bio je ludi dan samo za one koji su previše dizali čaše i nazdravljali u Kamanovim goricama, ali za prave ljubitelje vina bilo je odmjeravanje znanja u uzgoju vinove loze i tretiranju vina.

Uzgajivači su se javili iz Serdahela, Bečehela, Sumartona i inozemstva, te donijeli 41 uzorak od kojih je 36 bilo bijelo vino, četiri crno i jedno ružičasto.

Dan je počeo na mjestu gdje započinje izrada prave kapljice, tj. u vinogradu. Sudionici su sa stručnjacima posjetili podrum gdje su razmotrili način uzgoja, dali savjete kako gusto treba saditi loze da bi dobile dovoljno sunca, raspravljali o raznim metodama.

Nakon šetnje po vinogradima dr. Dénes Pálfi, inženjer poljodjelstva, Dragutin Kamenjak, viši predavač na visokom učilištu u Križevcima, Zorica Mihović i Zoltán Molnár, stručnjaci vina, članovi prosudbenog povjerenstva, kušali su svaki uzorak i ocijenili ga prema određenim pravilima. G. Molnár na vrlo jednostavan način objasnio je glavne tehnološke odrednice u izradi vina, napomenuo važnost vremena berbe u jutarnjim satima kako bi mošt u bačve dospio pri najpovoljnijoj temperaturi (8-10 Celzijevih stupnjeva), kako zdjele moraju biti čiste, i slično. Stručnjak iz Hrvatske zahvalio je na pozivu i naglasio kako vina u koja gazde više ulažu, s lakoćom mogu dospjeti do srebrne kvalifikacije. Sumartonski načelnik Lajoš Vlašić i prosudbeno povjerenstvo izrazili su svoje zadovoljstvo što je među natjecateljima bilo i žena. Prema g. Pálfiu, predsjedniku prosudbenog povjerenstva, natjecanje je uspješno ako barem 15 posto uzoraka

dostigne zlatnu ili srebrnu kvalifikaciju. Prema tome u Sumartonu je dosegnuta granica, ali rezultate do iduće godine treba poboljšati. Pohvaljena su vina Stjepana Biškopića, Romana Beka i Šimona Vršića koji su dobili zlatno priznanje, a ove godine nagradu „Najbolje sumartonsko vino 2007“ dobio je Franjo Premec. Na priredbi su nastupili mjesni mješoviti zbor i tamburaši, koji su otpjevali i odsvirali prigodne pjesme o vinu, a zahvaljujući pokroviteljima, svi su sudjelovali u tomboli, gdje su mnogi dobili vrijedne nagrade: trsje, sadnice, cisternu za vino, škare za obrezivanje. Franjo Premec, dobitnik priznanja „Najbolje sumartonsko vino 2007“, govorio je o svom radu u vinogradu:

– Ja z vinom radim od 1980. leti. Nemam fjnogo trsa, koli 4000. To delamo mi tri, punica, žena pak ja. Ja sem v penziji pak sem jako fjnogo pot v goricaj, volim biti tam, dobro se čutim tam. Praf pre dva-tri dni smo kopali, rezali, špricali, posret je trava, a redi kopamo. Fjnogo pot kuhamo v goricaj, tam smo celi den kaj fjnogoga dela.

Največ čersegija imam pak sakojačke trse, vek drugačke sadim, več ne znam ni kakvih je je.

Delati gorice nafčil sem od starcov. Tu sem se narodil i tu je vek bilo gorice, išli smo z roditeli delati, pa tak je išlo od oca na sina.

Meni je najbolše vino kaj je moje, makar znam kaj ima fjnogo išče bolih. Moral bi i ja več popraviti sam to je problema kaj mi fjnogo očemo, a to ide na škodu vinu. Da mi se malo rodi, onda velim «kaj tak malo se rodi» pak denem cukora. Vodu ja nigdar ne denem, sam cukora. Negda sem i prodaval vino, da sem mel 1300 litri, ve več inam sam 400 kaj mi z pajdašami i z rodbinom popijemo. Moja deca nečeju delate gorice, oni to ne vole. Vesel sem kaj sem dobil to nagradu, „Najbolje sumartonsko vino 2007“.

Nesem mislil kaj bom dobil, ve moje vino nije tak dobro da sem dobil zlato, to je bilo prejde 4-5 let.

beta

KALAČA – Planovi hrvatske samouprave.

Gostovanje hrvatskoga kazališta, poticanje prijateljske suradnje s Pločama i pokretanje nastave hrvatskoga jezika u jednoj katoličkoj školi

Hrvatska manjinska samouprava grada Kalače, koja je utemeljena prvi put lani u listopadu, nastoji okupiti kalačke Hrvate kroz razne sadržaje i programe. U pokladno vrijeme uspješno je priredila Lakomac, a u subotu, 21. travnja, ugostit će Hrvatsko kazalište iz Pečuha koje će prikazati igrokaz Antuna Karagića „Pošteni varalica“ u režiji László Bagossya. Kako nas je obavijestio predsjednik Bariša Dudaš, predstava će se održati u Gradskome kazalištu (nekadašnjoj kinodvorani) u 19 sati.

Od samih početaka Hrvatska manjinska samouprava izrazila je želju za povezivanjem s jednim naseljem u Republici Hrvatskoj. Budući da susjedno Bačino ima prijateljske veze s Bačinom, naseljem u Općini Ploče, kalačka Hrvatska samouprava kani uspostaviti prijateljsku suradnju s Pločama.

Naša prvi put utemeljena hrvatska samouprava već je organizirala nekoliko naših priredaba, u okviru kojih smo nastojali predstaviti hrvatsku kulturu, koja je u našem gradu vrlo dobro primljena. Na temelju toga odlučili smo povezati se s jednim prijateljskim naseljem u Hrvatskoj –reče nam predsjednik Bariša Dudaš koji među planovima nadalje ističe i pokretanje nastave hrvatskoga jezika u katoličkoj školi, a za to su počele i prve pripreme. Prema preliminarnim prijavama roditelja, za nastavu hrvatskoga jezika prijavit će se pedesetak učenika.

BUDIMPEŠTA – Veleposlanstvo Republike Hrvatske, predstavništvo Hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj i Mađarski Muzej prirodoslovnih znanosti 11. travnja u Muzeju prirodoslovnih znanosti priredilo je izložbu fotografija Mire Andrića pod naslovom Hrvatski podzemski svijet. Izložbu su otvorili Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske, i dr. István Matskási, ravnatelj Muzeja. U četvrtak, 12. travnja, u bazilici sv. Stjepana u organizaciji istih ustanova održan je orguljaški koncert Alena Kopunovića Legitina. Predstavništvo Hrvatske turističke zajednice u Budimpešti 18. travnja ove godine, u zgradi Mađarske akademije znanosti u Budimpešti peti put priređuje Hrvatsku večer.

BUDIMPEŠTA – Glavni odjel za nacionalne i etničke manjine Ureda predsjednika Vlade, kao nasljednik Vladina Ureda za nacionalne i etničke manjine, 21.-22. travnja priređuje II. susret manjinskih ustanova u održavanju državnih manjinskih samouprava, koji će se ponovno upriličiti u Baji u Opće-prosvjetnom središtu Nijemaca u Mađarskoj. „Smatramo da će II. Bajska konferencija omogućiti daljnje jačanje stručnoga rada, te otkriti mogućnosti suradnje manjinskih ustanova sa sličnim ustanovama većinskoga naroda. Za zastupanje interesa i jačanje stručnoga rada potrebno je osnivanje stručnih kolegija i radionica. Zato bi nam bila prijeko potrebno potpora Glavnog odjela i nadležnih ustanova Ministarstva obrazovanja i kulture”, stoji uz ostalo u pozivu organizatora koji je ovih dana upućen voditeljima kulturnih i prosvjetnih ustanova, a koji je potpisala glavna ravnateljica Erika Németh.

HRVATSKI ŽIDAN – U tome gradišćanskom selu postavili su poprsje kiseškemu branitelju Nikoli Jurišiću. Kapetan iz Senja prije 475. godina branio je Kisege od najezde Turaka. Jurišićev spomenik postavili su u dvoru muzeja Škoruš. Spomenik je dalo napraviti Društvo Škoruš zajedno sa seoskom samoupravom. Na mramornoj ploči poprsja stoji navod Frana Krsta Frankopana „Boga višnjega na pomoć zazovite, živite bratinski, poginute viteški”.

PEČUH – U sklopu međunarodne suradnje i razmjene kazališnih kuća, u Pečuhu će 29. travnja gostovati Gradsko dramsko kazalište Gavella iz Zagreba s predstavom Mihaila Bulgakova: Majstor i Margarita, u režiji Ozrena Prohića. Gosti će predstavu izvesti u pečuškom Narodnom kazalištu. Uzvratni posjet domaćina bit će tijekom jeseni ove godine.

MLINARCI – Nedavno su se sastali načelnici međimurskih i pomurskih naselja, koji će sudjelovati u projektu „Inno Mura”. Seminar je počeo 12. travnja uz nazočnost triju župana Međimurske, Zalske i Šomodske županije. Prije početka izobrazbe svaka mjesna samouprava sudionica seminara trebala je uplatiti iznos od 80 tisuća forinti mlinaračkoj samoupravi za troškove polaganja ispita i diplome.

ŠPORT

TENIS

Hrvatska **Fed Cup** reprezentacija, u susretu Svjetske skupine II, 21. i 22. travnja gostuje u Fuerthu gdje će na zemljanim terenima odigrati susret s Njemačkom. Izbornik Goran Prpić za ovaj susret odabrao je Jelenu Kostanić Tošić, Ivanu Lisjak, Sanju Ančić i šesnaestogodišnju debitanticu Petru Martić. Udovoljeno je molbi Karoline Šprem da propusti dvoboj.

Prijenos možete pratiti na Drugom programu HTV-a.

Za ostanak u Svjetskoj skupini **Davisova kupa** Hrvatska će od 21. do 23. rujna ove godine kao gost nastupiti protiv Velike Britanije, koja je u završnom dvoboju Euroafričke zone pobijedila Nizozemsku 4 : 1. Kako se Hrvatska i Velika Britanija dosad nisu sastajale, domaćini su određeni također ždrijebom. Nastupi li u najboljem sastavu, pobjednica Davisova kupa 2005. godine, Hrvatska bi u tom meču bila favorit. Velika Britanija, doduše, to natjecanje osvajala je devet puta, ali posljednji put još daleke 1936. godine (to je jedina reprezentacija koja je u Davisovu kupu od početka, i to neprekidno).

HOKEJ NA LEDU,
SP Divizije II, Zagreb

Hrvatska reprezentacija u hokeju na ledu ostvarila je pet pobjeda na Svjetskom prvenstvu Divizije II skupine A, koja je

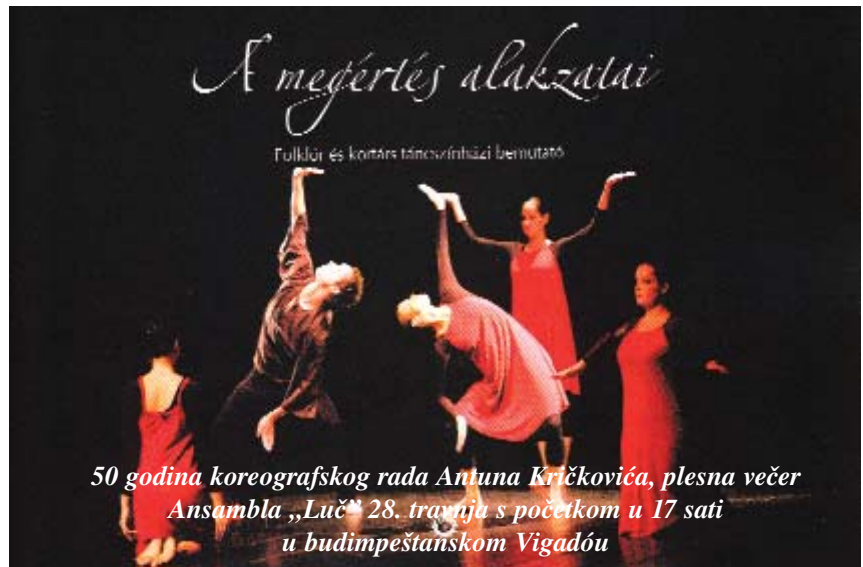

održana u Zagrebu. Hrvatska je bila jedina neporažena reprezentacija. Hokejaši izbornika Uličnjaja osvojili su prvo mjesto izborivši povratak u 1. diviziju iz koje su lani ispali. Hrvatska – Belgija 13 : 4, Hrvatska – Srbija 2 : 0, Hrvatska – Španjolska 8 : 2, Hrvatska – Turska 25 : 2, Hrvatska – Bugarska (nakon zaključenja lista).

NOGOMET

U završnici Hrvatskoga nogometnog kupa igrat će Dinamo Zagreb i Slaven Belupo, koji su uzvratnim susretima izborili nastup u završnici natjecanja: Hajduk – Dinamo 2 : 2 (prva utakmica 0 : 1) i Slaven Belupo – Rijeka 3 : 2 (0 : 0). Prva utakmica završnice Hrvatskoga kupa između Dinama i Slaven Belupa bit će odigrana u Maksimiru 9. svibnja, a uzvrat 26. svibnja u Koprivnici.

S. B.

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tih@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 5200,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270